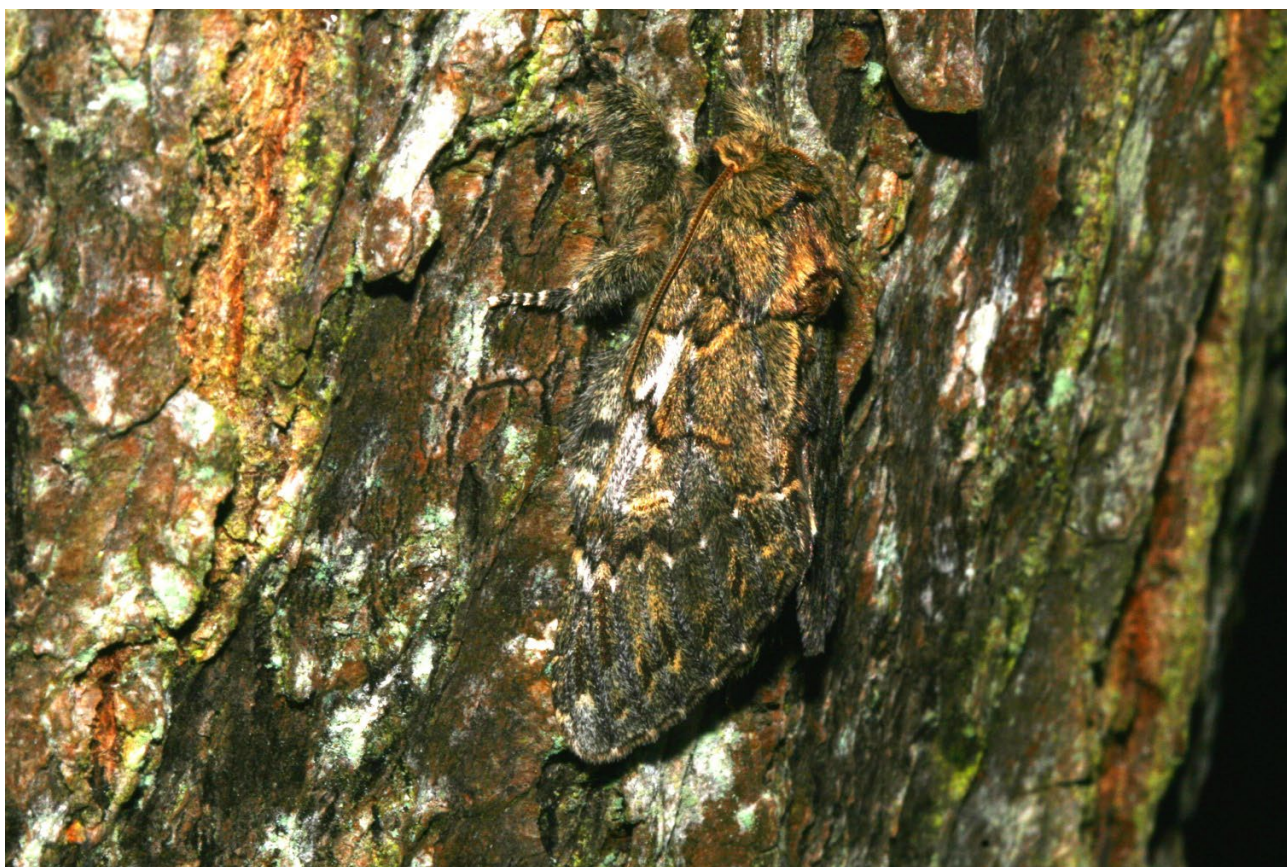

”Bland Troll och Elefanter i den svenska sommarnatten”

Text och foto: Göran Sjöberg Avellaneda Museum ngsjoberg@gmail.com

Glädjande nog ökar intresset alltmer för våra svenska dagfjärilar vilket inte minst visar sig i allmänna media och inte minst på vår Fjärilsväg hemma i Gävle. Dessa färggranna skapelser utgör dock tillsammans med ytterligare några hundra andra dagflygande fjärilar bara en liten del av alla våra tusentals arter i Sverige

När vi nu i vintermörkret bara kan drömma om varma soliga sommardagar vill jag gärna genom detta lilla bildkåseri påminna alla fjärilsälskare om vad vi kan se fram emot om ett halvår då vi även förhoppningsvis kan träffas och tillsammans se vad som också nattetid försiggår ute i våra södra lövskogar varma sommarnätter i vårt härliga land. Dagtid vilar dessa tusentals arter fjärilar i vårt land väl gömda för hungriga fåglar, möss, ödlor och rovgiriga insekter som gärna ser dem som lämplig mat åt sig eller sin avkomma. Få av oss människor har någonsin sett dessa nattdjur annat än som slask mot bilrutan eller fladdrande mot ett upplyst fönster. Jag ser dem dock som underbara spännande **enskilda individer** som förtjänar såväl vördnad som respekt och att vi även för dessa bevarar våra artrika svenska lövskogar och slutar att kalla våra gran- och tallplantager för ”skogar”!

I den virtuella värld vi nu tenderar att alltmer befinna oss i kan det därför vara intressant att visa att även den verkliga världen kan erbjuda upplevelser med små fantastiska monster alldeles utanför stugknuten! Att hitta dem dagtid kräver ofta ett tränat öga vilket väl torde framgå av den, på en trädstam, helt öppet sittande Ektandvingen ovan, perfekt anpassad till ekbarkens struktur och färg. Det krävs väl nästan att en Nötväcka eller Trädkrypare ”snubblar” över den i sitt sökande efter något ätbart längs skogens trädstammar för att den ska bli upptäckt.

Hur gör man då för att upptäcka dylika nattliga små monster? Man kan naturligtvis bege sig ut i nattmörkret och leta med ficklampa men betydligt lättare är att låta dessa ofta lurviga varelser självmant komma till en själv. Ett sätt kan då vara att skaffa en kvicksilverlampa som med sitt

ultravioletta sken förvirrar djuren så till den grad att de, under sina nattliga flygrutter efter en sexpartner eller en nektarrik blomma, helt enkelt flyger mot lampan, ofta runt, runt. För att man inte enbart ska se en förvirrad flaxande individ svirra runt brukar man sätta upp ett lakan eller något annat som fjärilarna kan sätta sig på. De blir sedan oftast snabbt lugna och därmed lätta att studera. Om man däremot vill fotografera dem är det ju inte så roligt att ha dem sittande på en vit duk.

Undantag finns naturligtvis som då den vingviftande Rödbruna Månmataren frimodigt kommer spatserande på duken rakt mot mig och kameran.

Men generellt är det bättre att sätta lampan invid en trädstam eller något lämpligt bladverk så man kan studera de små individerna i en mer naturlig position. Jag har valt att illustrera detta lilla kåseri med några bilder på dessa svenska nattlevande monster som antagligen blott någon promille av svenska folket sett eller kanske ens hört talas om. Bara deras namn är spännande nog tycker säkert många. Finns verkligen sådana djur i vår svenska natur? Jag har kallat mitt kåseri "Bland Troll och Elefanter i den svenska sommarnatten". Titeln syftar naturligtvis inte på virtuella troll eller förrymda cirkuselefanter. Nej här rör det sig främst om svenska spinnare, d.v.s. ganska stora nattflygande fjärilar som med sina varma lurviga kroppar och speciella utseenden fått tidigare generationers fjärilsforskare att inspireras till många fantasieggande namn.

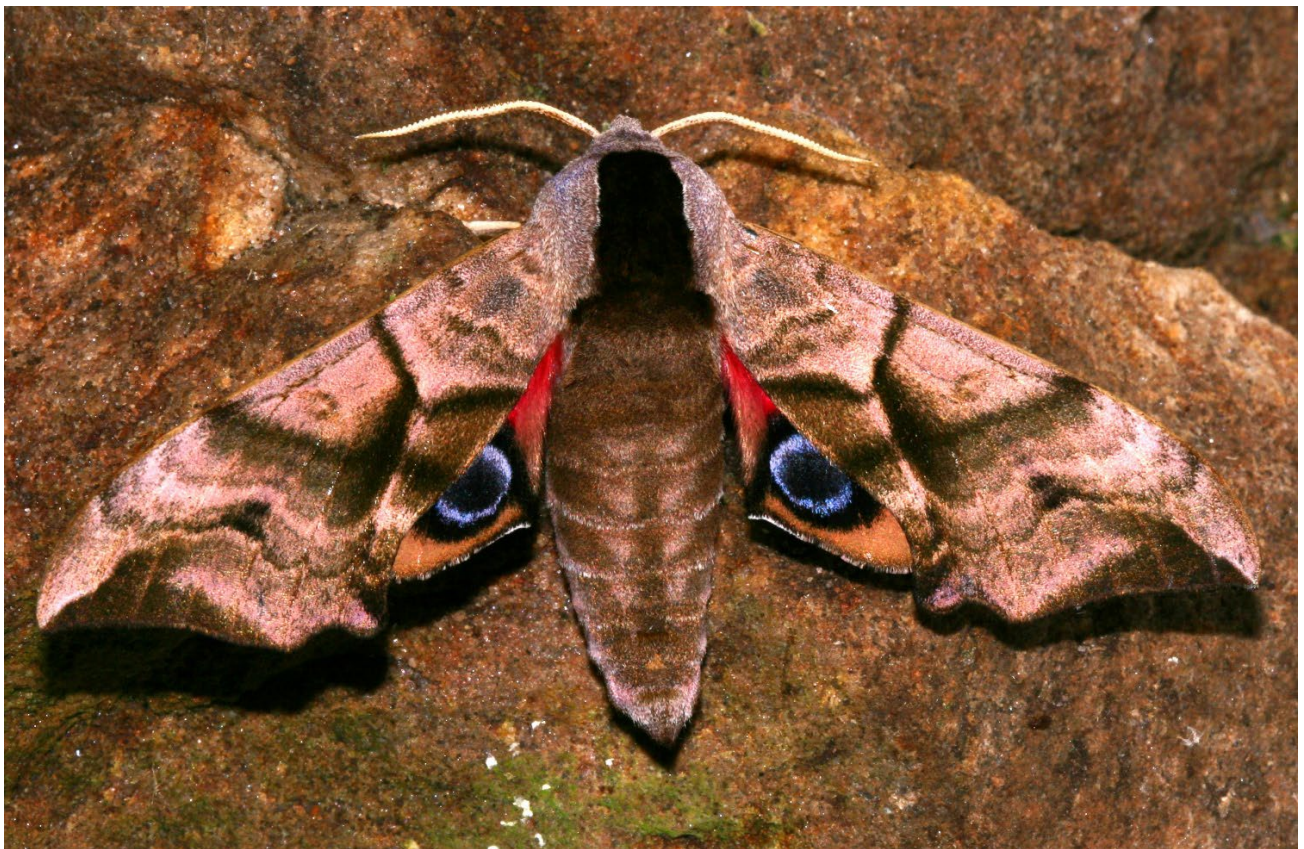
Det är verkligen spännande att möta alla dessa och otaliga andra nattlevande små individer i den svenska sommarnatten. Höstmörkret som snart tränger sig på erbjuder för övrigt liknande nattflygande fjärilar långt in i oktober. Så för många av dessa nattsuddare är flygtiden alls inte över fastän sommaren går över i höst.

Den mystiska Trollspinnaren och den långnosade Gräselefanten står naturligtvis för kåseriets titel men även de andra nattdjuren har härliga namn, eller vad tycker ni som läsare om den rödögda snögetliknande Snövita Gaffelsvansen nedan

eller det tjurliknade "urtidsmonstret" Videsvärmaren som, om den blir rädd eller hotad, gärna spänner sina bakvingeögon i angriparen.

Vi har också det otroligt färggranna Violetteröda Metallflyet,

för att nu inte tala om alla lurviga spinnare som exempelvis Snigelspinnaren med sin fräckt höga svansförlängning,

eller den Rostfärgade Bladspinnaren i skyddsställning som en Rördrom,

Näbbspinnaren med sina långa näbbliknande palper,

Vinterekspinnaren med sina hängande antenner

Ekorrsinnaren som en "bulldozer"

eller den fisförnäma Bandade Hallonspinnaren.

Så har vi Oxhuvudspinnaren, *Phalera bucephala*, med dess trubbiga gulbruna "ansikte" som mest liknar en stor oxes huvud eller en avbruten kvist, men varför vår Linnaeus redan 1758 gav den det latinska namnet *Bucephala*, möjligen efter Alexander den stores käraste ägodel, hans häst, diskuteras ännu idag. Han kan säkert även ha syftat just på dess tjurliknande "skuldror" på mellankroppens front bakom själva huvudet. Detta kan ju mycket väl liknas vid fronten på en stor tjur vilken på grekiska benämns "boukephalos".

Trollspinnaren gör inte så mycket väsen av sig dagtid då den är snart sagt omöjlig att upptäcka där den sitter eller närmast ligger på mage som en liten torr grenstump, men

när man sedan möter detta lilla djur i nattmörkret och ser in i dess lysande gula ögon, då är det verkligen ett litet troll man möter!

Vår ”svenska elefant”, d.v.s. Gräselefanten med sitt långa tryne ger ett närmast komiskt intryck, men

när den sedan kommer springande rakt emot en med sina viftande utstående jättelika antenner liknar den nästan en framrusande elefant med utstående öron!

Jag har försökt att "fånga blicken" i dessa små individer. När man exempelvis ser den gulliga lilla Bokspinnaren öga mot öga känns det nästan som en liten kompis man möter i nattmörkret,

eller ta den Lilla Snabelsvärmaren som nyss stoppat hela nosen i "syltburken", d.v.s. i någon nektarrik blomma som på detta sätt, med hjälp av denna lilla svenska "kolibri", hoppas kunna sprida sitt pollen till en blomma av samma art.

Till mina absoluta favoriter hör Alflikmätaren med sitt solgula huvud

Jag slutar som jag började med den ugglelika Ektandvingen som närmast för tankarna till en berguv.